

TALOUSENNUSTE 16.1.2002

Lisätietoja:

Ennustepäällikkö
Pekka Sauramo
puh. (09) 2535 7357
e-mail:
Pekka.Sauramo@labour.fi

Vanhempi tutkija
(tiedottaja)
Heikki Taimio
puh. (09) 2535 7349
e-mail:
Heikki.Taimio@labour.fi

Muut ennusteryhmän jäsenet:

Vanhempi tutkija
Petri Böckerman
puh. (09) 2535 7360
e-mail:
Petri.Bockerman@labour.fi

Vanhempi tutkija
Merja Kauhanen
puh. (09) 2535 7345
e-mail:

Palkansaajien tutkimuslaitos julkaisee lyhyen aikavälin talousennusteen (seuraaville 1½ - 2 vuodelle) kaksi kertaa vuodessa: maalis- ja elokuussa. Lisäksi niiden välillä tehdään tarvittaessa ennusteen tarkisteita, ja laitoksen tutkijat kommentoivat kuukausittain kotisivuilla ajankohtaista talouskehitystä.

EPÄVARMUUS JATKUU

Vuosi sitten talousennustajat pohtivat, päättykö Yhdysvaltojen noususuhdanne pehmeään vai kovaan laskuun. Luottavaisimmissa ennusteissa Yhdysvaltojen talouden arvioitiin kääntyvän nousuun jo viime vuoden jälkipuoliskolla. Näin ei käynyt. Jo ennen syyskuun 11. päivän terrori-iskuja oli selvää, että viime vuoden alussa esitetyt optimistisimmat pehmeän laskun ennusteet olivat osoittautumassa virheellisiksi. Vaikka asetelmat ovat muuttuneet oleellisesti vuodentakaisesta, ennustajien perusongelma on kuitenkin pysynyt pitkälti samana: miten kansainvälinen talous – ja erityisesti Yhdysvaltojen talous – lähitulevaisuudessa kehitty?

Viimesykyisyisessä, vähän terroristi-iskujen jälkeen tekemässämme ennusteessa ([17.10.2001](#)) arvioimme Yhdysvaltojen talouden kääntyvän tämän vuoden aikana nousuun, joka jää kuitenkin suhteellisen vaimeaksi. Tuore tieto ei anna aihetta muuttaa tätä näkemystä oleellisesti. Uudessa ennusteamme päivityksessä ennustamme kokonaistuotannon kasvuvauhdin jäävän Yhdysvalloissa tänä vuonna nollan tuntumaan. Siten olemme alentaneet kasvuarviota (0,7 prosentista) jonkin verran. Uudenkin arvion mukaan tuotanto kääntyy nousuun tämän vuoden aikana, mutta vielä syksyllä arvioimaamme vaimeampana.

Lähitulevaisuuden kehitys Yhdysvalloissa riippuu oleellisesti kuluttajista, jotka ovat toistaiseksi estäneet pitkälti investointivetoisen taantumien pahenemisen. Uusimpien kuluttajien luottamusta kuvaavien indikaattoritietojen perusteella kuluttajien luottamus on terrori-iskujen jälkeen palautumassa. Kulutusmahdollisuuksia heikentää kuitenkin kotitalouksien velkaantuneisuus. Korkotason aleneminen on helpottanut kotitalouksien taloudellista asemaa, mutta nykyoloissa edellytyksiä kulutuksen ripeälle elpymiselle ei ole olemassa.

Presidentti Bushin suunnittelema elvytyspaketti ei

todennäköisesti lisää merkittävästi kulutuksen elpymisen edellytyksiä: suunnitteilla olevat veronkevennykset on suunnattu hyvätuloisille. Koska köyhät ja keskituloiset kuluttavat tuloistaan enemmän kuin rikkaat, heidän verotuksensa keventäminen olisi parasta veronkevennyksiin perustuvaa elvytyspolitiikkaa.

Taantuman jatkuminen Yhdysvalloissa ylläpitää laskusuhdannetta koko kansainvälisessä taloudessa, myös Suomen viennin kannalta tärkeässä Euroopassa. EU-maissa talouskehitys oli viime vuonna selvästi heikompaa kuin vielä viime vuoden alussa yleisesti arvioitiin. Erityisesti Saksassa tuotannon kasvu hiipui nopeasti. Se ei johtunut niinkään viennistä vaan Yhdysvaltojen tapaan investoinneista. Myös Saksassa kuluttajat estivät taantuman pahenemisen, vaikka kulutuksen kasvu jäikin selvästi alkuvuoden ennusteita alhaisemmaksi.

Tuoreimpien tietojen perusteella eurooppalaistenkin kuluttajien luottamus on jonkin verran kohentunut. Se tukee osaltaan konsensusennustetta, jonka mukaan elpyminen alkaa euroalueella viimeistään kuluvan vuoden jälkipuoliskolla. Tämä näkemys sisältyi myös viimesyksyiseen ennusteeseemme. Koska viime vuoden loppukuukausina talouskehitys oli euroalueella jonkin verran arvioimaamme synkempää, euroalueen keskimääräinen kasvuvauhti jää tänä vuonna hieman syksyllä ennustamaamme alhaisemmaksi eli noin yhteen prosenttiin.

Vaikka esimerkiksi korkotason lasku ja öljyn hinnan aleneminen tukevat kansainvälisen talouden elpymistä, se on kuitenkin edelleen varsin huteralla pohjalla. Lähikuukausien aikana nähdään, erehtyvätkö ennustajat samalla tavalla kuin vuosi sitten.

Suomessa työttömyys kääntyi nousuun

Kansainvälisten suhdanteiden heikkeneminen vei Suomen talouden viime vuonna taantumaan. Kokonaistuotanto kasvoi viime vuonna noin prosentin eli hieman enemmän kuin syksyllä ennustimme. Suomen taloushistoriassa nykyinen taantuma on yksi puhdaspiirteisimmistä vientijohteisista taantumista. Vienti supistui viime vuonna noin 3 prosenttia.

Kokonaistuotannon kehitys oli kaksijakoista. Vuoden alkupuoliskolla tuotanto supistui viennin vetämänä erittäin voimakkaasti erityisesti sähkötekniisessä teollisuudessa ja metsäteollisuudessa. Tuotannon pohja saavutettiin kesällä, ja vuoden loppupuoliskolla tuotanto

jo kasvoi jonkun verran. Tämä johtui viime kädessä tuotannon elpymisestä sähköteknisessä teollisuudessa.

Vuoden loppupuolella taantuma alkoi näkyä myös työllisyysluvuissa, ja työttömyys kääntyi nousuun. Vaikka kokonaistuotanto kasvoi varsin vähän, työllisyyden heikkeneminen jäi kuitenkin pienemmäksi kuin tavallisilla tuotannon ja työllisyyden välistä riippuvuutta kuvaavilla peukalosäännöillä olisi voinut päätellä. Tämä kuvastaa osaltaan sitä, että suomalaisten yritysten keskimääräinen kannattavuus on ollut hyvä. Vaikka kannattavuus heikkenikin viime vuonna, se ei johtanut laajoihin irtisanomisiin. Yrityksillä on ollut kannattavuuspuskureita. Koska työllisyys parani vielä viime vuoden alkupuolella, keskimääräinen työttömyysaste aleni edellisvuodesta. Keskimääräinen työttömyysaste oli 9,2 prosenttia kuten syksyllä ennustimme.

Suomen lähitulevaisuuden näkymät

Viimesykyinen ennustemme perustui arvioon, että kokonaistuotannon viime vuoden loppupuolella alkanut elpyminen jatkuu kuluvana vuonna, mutta suhteellisen vaimeana. Ennustimme kokonaistuotannon kasvavan tänä vuonna 1,7 prosenttia. Tuore informaatio ei anna aihetta muuttaa tätä näkemystä. Vaikka tämänhetkinen arviomme kansainvälisestä kehityksestä on hieman synkempi kuin syksyllä, se ei pakota muuttamaan ennustettamme kokonaistuotannon osalta. Onhan kokonaistuotannon lähtötasokin hieman korkeampi kuin viime syksynä arvioimme.

Kansainvälinen talouskehitys sisältää kuitenkin poikkeuksellisen paljon epävarmuutta, ja siksi ennustajien arviot myös Suomen taloudesta ovat vielä tavallistakin huterammalla pohjalla. Suomen osalta erityinen riski liittyy sähkötekniiseen teollisuuteen. Vaikka tuotanto onkin alkanut elpyä viime vuoden loppupuoliskolla suhteellisen ripeästi, sen jatkuvuudesta ei ole takeita. On mahdollista, että tuotannon kasvu on ollut pikemminkin tarjonta- kuin kysyntäjohteista. Mitä vähemmän se kuvastaa vientikysynnän kasvua, sitä heiveröisemmällä pohjalla tuotannon kasvun jatkuminen on. Kuten syksylläkin ennustamme koko viennin kasvavan tänä vuonna 1,5 prosenttia.

Viime syksynä arvioimme yksityisen kulutuksen nousevan tänä vuonna kotitalouksien ostovoiman mukaisesti eli noin kaksi prosenttia. Päivitetyssäkkin ennusteessa lähdemme siitä, että kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitytulot lisääntyvät tänä vuonna pari prosenttia. Samansuuruinen ostovoiman lisäys

sisältää kuitenkin pari huomionarvoista muutosta ostovoiman osatekijöissä.

Syksyllä arvioimme kuluttajahintojen kallistuvan tänä vuonna 1,8 prosenttia. Vaikka inflaatioonkin sisältyy erityisesti raakaöljyn hinnan takia epävarmuutta, arvioimme inflaation olevan tänä vuonna hieman viimesyksyistä arviotamme hitaampaa eli noin 1,5 prosenttia. Ennusteessa lähdetään siitä, ettei öljyn hinta oleellisesti nouse, eikä muitakaan merkittäviä inflaatiota kiihdyttäviä tekijöitä ilmaannu. Emme ennusta euron käyttöön oton synnyttävän inflaatiopiikkiä, joka näkyisi selvästi keskimääräisessä inflaatiossa.

Inflaation hidastuminen tukee ostovoimaa. Ennustamme kuitenkin, että palkansaajien työpanos supistuu tänä vuonna hieman enemmän kuin viime syksynä ennustimme. Siksi olemme pitäneet ostovoimaennusteen muuttumattomana. Kuten muuallakin myös Suomessa kuluttajien luottamus vaikuttaa lähitulevaisuudessa merkittävästi kulutushaluihin. Terrori-iskut ovat vähentäneet joidenkin palvelusten kysyntää, mutta yleistä luottamusta ne eivät ole Suomessa romahduttaneet. Viime vuonna kuluttajien luottamus heikkenikin enemmän ennen terrori-iskuja kuin niiden jälkeen. Luottamuksen heikkeneminen oli yksi syy siihen, että säästämisaste nousi viime vuonna.

Investointitoiminta on tänä vuonna laimeata, laimeampaa kuin syksyllä arvioimme. Vaikka taantuma onkin viime kädessä johtunut viennin voimakkaasta vähenemisestä, rakentaminen on viennistä riippumatta hidastanut talouskasvua. Myös tänä vuonna rakentaminen pysyy vaisuna. Se myös näkyy rakennusalan työllisyydessä.

Koska kokonaistuotanto kasvaa tänä vuonna suhteellisen vähän, työllisyyden viime vuoden loppupuolella alkanut heikkeneminen jatkuu. Työpaikkoja vähenee erityisesti teollisuudessa ja rakentamisessa. Hyvän keskimääräisen kannattavuuden takia työllisyyden heikkeneminen on viime vuoden tapaan vähäisempää kuin pelkästään tuotannon kasvuvauhdin perusteella voitaisiin päätellä. Lisäksi työllisyys vielä paranee erityisesti kuntasektorilla. Työttömien määrä kasvaa tänä vuonna noin 10000 henkilöllä, ja keskimääräinen työttömyysaste nousee 9,5 prosenttiin.

Suomen talouden elpyminen riippuu ratkaisevasti kansainvälisestä talouskehityksestä. Tämänhetkisen konsensusennusteen mukaan kansainvälinen talous kääntyy Yhdysvaltojen vetämänä nousuun viimeistään tämän vuoden loppupuoliskolla. Sitä arvioitaessa

kannattaa muistaa, että myös vuosi sitten konsensusennuste oli samantapainen. On selvää, että ennuste elpymisestä osoittautuu oikeaksi – ennemmin tai myöhemmin.

KYSYNNÄN JA TARJONNAN TASE

	2000*	2000	2001a	2002e
	mrd. euroa	määrän prosenttimuutos		
Bruttokansantuote	131,2	5,6	1,0	1,7
Tuonti	44,0	16,2	-1,0	1,5
Kokonaistarjonta	175,3	8,2	0,5	1,7
Vienti	56,3	18,2	-3,0	1,5
Kulutus	92,0	1,5	1,7	2,0
-yksityinen kulutus	64,9	2,2	1,5	2,0
-julkinen kulutus	27,1	-0,2	2,2	2,0
Investoinnit	25,3	4,8	2,2	1,0
- yksityiset investoinnit	22,0	6,8	3,5	1,0
- julkiset investoinnit	3,3	-6,3	-6,0	1,0
Varastojen muutos (ml. tilastollinen ero)**	1,7	0,8	0,4	0,0
Kokonaiskysyntä	175,3	8,2	0,5	1,7
*käypiin hintoihin ** vaikutus kokonaiskysyntään prosenttiyksikköä				

ENNUSTEEN KESKEISIÄ LUKUJA

	2000	2001a	2002e
Työttömyysaste, %	9,8	9,2	9,5
Työttömät (1 000)	253	239	248
Työllisyysaste, %	67,4	68,2	67,9
Työlliset (1 000)	2335	2367	2360
Inflaatio, %	3,4	2,6	1,5
Ansiotaso, %	3,8	4,5	3,2
Kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitytulot, %	-0,4	3,5	2,0
Julkisyhteisöjen rahoitusylijäämä, mrd. euroa	9,2	6,7	5,2
% BKT:sta	7,0	4,9	3,7
Valtiontalouden rahoitusylijäämä, mrd. euroa	4,5	3,0	1,5
% BKT:sta	3,4	2,2	1,1
Velkaantumisaste (Emu-velka), % BKT:sta	44,2	42,7	40,8
Lyhyet korot (3kk:n euribor), %	4,4	4,3	3,3

Pekka Sauramo